

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA**

z dnia 29 października 2003 r.

**W SPRAWIE WYKAZU DZIEDZIN PIEŁĘGNIARSTWA ORAZ
DZIEDZIN MAJĄCYCH ZASTOSOWANIE W OCHRONIE
ZDROWIA, W KTÓRYCH MOŻE BYĆ PROWADZONA
SPECJALIZACJA I KURSY KWALIFIKACYJNE, ORAZ
RAMOWYCH PROGRAMÓW SPECJALIZACJI DLA
PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH**

(Dz. U. Nr 197, poz. 1922)

- Wyciąg -

ZAŁĄCZNIK Nr 2

**RAMOWY PROGRAM BLOKU SPECJALISTYCZNEGO
SPECJALIZACJI W DZIEDZINIE PIEŁĘGNIARSTWA
RODZINNEGO DLA PIEŁĘGNIAREK**

I. Cel kształcenia

1. Przygotowanie pielęgniarki do profesjonalnego sprawowania opieki nad osobą zdrową i chorą w jej środowisku zamieszkania, a zwłaszcza do:

- 1) świadczenia opieki jednostkom, rodzinom i osobom z grup ryzyka, grupom zaniedbanym, społeczności lokalnej w sytuacjach nietypowych i trudnych;
- 2) pełnienia roli konsultanta i doradcy do spraw zdrowia;
- 3) pełnienia roli lidera w zespole pielęgniarek rodzinnych.

II. Czas trwania specjalizacji

1. Łączna liczba godzin wynosi 995 godzin dydaktycznych.
2. Łączna liczba godzin w bloku ogólnozawodowym wynosi 330 godzin.

3. Łączna liczba godzin w bloku specjalistycznym wynosi 665 godzin, w tym: część teoretyczna 420 godzin, część praktyczna 245 godzin.

III. Wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

1. Określić potrzeby zdrowotne podopiecznego, rodziny i społeczności lokalnej.
2. Rozpoznać i określić konieczny zakres opieki nad podopiecznym, rodziną.
3. Zaplanować charakter opieki nad podopiecznym, rodziną.
4. Zdiagnozować sytuację trudną.
5. Określić swoje kompetencje w rozwiązaniu sytuacji trudnej, problemowej.
6. Współdziałać w zespole na rzecz rozwiązywania sytuacji trudnych.
7. Sformułować cele i zakres aktywizacji podopiecznego, rodziny.
8. Rozpoznać zapotrzebowanie na opiekę nieprofesjonalną w środowisku.
9. Rozpoznać i interpretować problemy opiekuńcze rodziny.
10. Uzasadnić znaczenie rodziny w procesie opieki i samoopieki w leczeniu oraz rehabilitacji w różnych sytuacjach zdrowotnych i społecznych.
11. Określić sytuacje (czynniki) ryzyka zagrożenia zdrowia.
12. Ocenić trafność celów i planów działań pielęgniarских w sytuacjach nietypowych.
13. Dobrać odpowiedni model opieki pielęgniarской do stanu i sytuacji podopiecznego, rodziny.
14. Doradzać pielęgniarkom w formułowaniu celów i planowaniu działań.
15. Opracowywać szczegółowe standardy postępowania pielęgniarского.
16. Analizować i wdrażać standardy opieki do praktyki pielęgniarской.
17. Omówić rolę pielęgniarki rodzinnej w pielęgnowaniu pacjenta, rodziny w oparciu o wybrany model, teorię pielęgnowania.
18. Różnicować modele opieki pielęgniarской.
19. Określić cele i zakres aktywizacji społeczności lokalnej na rzecz zdrowia.

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Rodzinnego dla Pielęgniarek**

20. Kształtować świadomy udział podopiecznego, rodziny w procesie pielęgnowania i edukacji.

21. Komunikować się efektywnie z człowiekiem zdrowym, chorym, rodziną, grupą społeczną, dobierając odpowiednie metody i techniki komunikowania się.

22. Doradzać w zakresie samoopieki i podstawowych czynności życia codziennego.

23. Prowadzić doradztwo w zakresie rozwiązywania problemów pielęgnacyjnych, zdrowotnych i społecznych.

24. Doradzać w zakresie wspierania zdrowia i przeciwdziałać jego zagrożeniom.

25. Doradzać, inspirować, realizować działania edukacyjne.

26. Analizować i oceniać efektywność działań pielęgniarских.

27. Opracować koncepcję i kryteria oceny poprawy jakości opieki w podstawowej opiece zdrowotnej.

28. Rozpoznać oczekiwania personelu w zakresie kształcenia i samokształcenia.

29. Projektować programy doskonalenia dla pielęgniarek rodzinnych.

30. Uczestniczyć w rozwiązywaniu trudnych i nietypowych problemów.

31. Dokonywać samooceny wiedzy i umiejętności zawodowych.

32. Rejestrować, oceniać, uogólniać wyniki swojej pracy.

33. Opracować i realizować plan własnego rozwoju zawodowego.

34. Promować zdrowie własne i innych.

35. Wykorzystać programy promocji zdrowia w konkretnym działaniu.

36. Współdziałać z różnymi instytucjami, organizacjami na rzecz promocji zdrowia.

37. Współuczestniczyć w opracowywaniu, realizacji i ewaluacji programów promocji zdrowia.

38. Opracować pomoce i środki do realizacji programów promocji zdrowia.

39. Wskazać liderów w społeczności lokalnej do działań na rzecz zdrowia.

40. Kształtować zachowania etyczne w relacji z podopiecznym, rodziną.

41. Rozpoznać problemy etyczno-moralne w pracy pielęgniarek rodzinnych i wspierać współpracowników w ich rozwiązywaniu.

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Rodzinnego dla Pielęgniarek**

42. Nawiązać kontakt i współdziałać z różnymi instytucjami, organizacjami w celu poprawy sytuacji podopiecznego, rodziny.

43. Kierować i nadzorować pracę zespołu pielęgniarek rodzinnych.

44. Oceniać struktury organizacyjne w zakładzie podstawowej opieki zdrowotnej.

45. Oceniać zapotrzebowanie na opiekę pielęgniarską w środowisku.

46. Przygotować prognozę zapotrzebowania na środowiskową opiekę pielęgniarską.

47. Inicjować zmiany w organizacji pracy.

48. Formułować cele i zadania pielęgniarki rodzinnej.

49. Dokumentować proces pielęgnowania.

50. Wykorzystać materiały statystyczne do analizy zdrowia społeczności lokalnej.

51. Współuczestniczyć w badaniach naukowych dotyczących pielęgniarstwa.

52. Wykorzystać wyniki badań dla rozwoju praktyki pielęgniarskiej.

IV. Plan nauczania

Lp.	MODUŁ	Teoria - liczba godzi n	STAŻ		Łączna liczba godzi n
			placówka	liczba godzi n	
I	Wybrane zagadnienia z epidemiologii i demografii	30	-	-	30
II	Rozwój praktyki zawodowej - jakość opieki w podstawowej opiece zdrowotnej	30	-	-	30

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Rodzinnego dla Pielęgniarek**

III	Formy, zakres i metody aktywizacji społeczności lokalnej	15	Urząd Miasta (Gminy ¹⁾) lub Ośrodek Pomocy Społecznej	35	50
IV	Socjologia rodziny z elementami antropologii kultury	30	-	-	30
V	Promocja zdrowia, edukacja zdrowotna w rodzinie i społeczności lokalnej	45	Poradnia lub Gabinet promocji zdrowia	35	80
VI	Pielęgniarstwo rodzinne	30	-	-	30
VII	Zaawansowana opieka pielęgniarstwa w wybranych problemach zdrowotnych	240	Psychiatria środowiskowa Poradnia rehabilitacyjna Opieka paliatywna ²⁾	70 70 35	415
Łączna liczba godzin		420		245	665

¹⁾ Biuro, wydział odpowiadający za politykę zdrowotną i społeczną w urzędzie miasta lub gminy.

²⁾ Oddział opieki paliatywnej, hospicjum lub poradnia leczenia bólu.

V. Program nauczania

MODUŁ I. WYBRANE ZAGADNIENIA Z EPIDEMIOLOGII I DEMOGRAFII

1. Cel modułu

- 1) poznanie problemów epidemiologicznych oraz ich demograficznych, społecznych i ekonomicznych uwarunkowań;
- 2) poznanie podstawowych procesów ludnościowych i aktualnych problemów związanych ze stanem zdrowia społeczeństwa;
- 3) wykorzystanie różnego rodzaju materiałów statystycznych do analizy stanu zdrowia populacji.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) korzystać z materiałów w analizie stanu zdrowia wybranej populacji;
- 2) wyodrębnić szczegółowe, typowe dla wybranej populacji problemy epidemiologiczne, demograficzne i ekologiczne;
- 3) przygotować prognozę zapotrzebowania na opiekę pielęgniarską w oparciu o analizę dostępnych danych statystycznych;
- 4) przeprowadzić sondaż ukierunkowany na subiektywną ocenę stanu zdrowia wybranej populacji.

3. Treści nauczania:

- 1) podstawowe pojęcia z zakresu epidemiologii;
- 2) analiza wskaźników zdrowia i charakterystyka epidemiologiczna wybranych populacji;
- 3) podstawowe pojęcia z zakresu demografii;
- 4) analiza sytuacji demograficznej Polski i Europy - polityka populacyjna;
- 5) sytuacja demograficzna a polityka rodzinna;
- 6) związki między sytuacją epidemiologiczną wybranej społeczności lokalnej a występującymi w niej procesami społecznymi i demograficznymi zachodzącymi w środowisku lokalnym (np.: gminie, powiecie i województwie);
- 7) wykorzystanie różnych źródeł i typów informacji do analizy i prognozy zapotrzebowania na opiekę pielęgniarską w wybranym środowisku lokalnym.

MODUŁ II. ROZWÓJ PRAKTYKI ZAWODOWEJ - JAKOŚĆ OPIEKI W PODSTAWOWEJ OPIECE ZDROWOTNEJ

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do podejmowania działań na rzecz poprawy jakości opieki oraz podtrzymywania osiągniętych rezultatów.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) opracować i wdrażać szczegółowe standardy postępowania pielęgniarskiego;
- 2) aktualizować standardy opieki pielęgniarskiej;
- 3) opracować koncepcję poprawy jakości opieki pielęgniarskiej i zarządzać jakością tej opieki.

3. Treści nauczania:

- 1) miejsce i rola pielęgniarki rodzinnej w realizacji programów zdrowotnych w strukturze organizacyjnej podstawowej opieki zdrowotnej;
- 2) współczesne poglądy na zapewnienie jakości opieki w podstawowej opiece zdrowotnej ze szczególnym uwzględnieniem opieki pielęgniarskiej:
 - a) wymiary zapewnienia jakości - poziomy organizacyjne, cechy charakterystyczne jakości według Donabediana (struktura, proces, wynik),
 - b) kryteria jako narzędzie do mierzenia jakości,
 - c) cykl zapewnienia jakości w pielęgniarstwie rodzinnym,
 - d) metody zapewnienia jakości świadczeń pielęgniarskich,
 - e) pomiar i ocena jakości świadczeń pielęgniarskich,
 - f) ekonomiczne aspekty poprawy jakości usług pielęgniarskich w strukturze organizacyjnej podstawowej opieki zdrowotnej - przykłady, analiza;
- 3) opracowywanie konkretnych i wymiernych kryteriów oceny jakości struktury i wyniku na przykładzie wybranych jednostkowych świadczeń pielęgniarskich - opracowywanie praktycznych wskazówek ułatwiających zastosowanie wybranych metod zapewniania jakości usług pielęgniarskich;
- 4) standardy pielęgnowania w podstawowej opiece zdrowotnej:
 - a) standardy opieki pielęgniarskiej - określające zasady i sposób postępowania w opiece nad pacjentami z określonymi problemami zdrowotnymi lub w określonych sytuacjach,
 - b) metodyka opracowywania standardów szczegółowych postępowania pielęgniarskiego; opracowywanie własnych standardów.

MODUŁ III. FORMY, ZAKRES I METODY AKTYWIZACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

1. Cel modułu

- 1) poznanie zasad funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego jako podstawy aktywności środowisk lokalnych;
- 2) określenie celów i zadań społeczności lokalnej dotyczących zdrowia;
- 3) wskazanie możliwości wykorzystania form i metod aktywizacji społeczności lokalnej w programie "partnerstwo dla zdrowia".

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) organizować i koordynować działania terapeutyczno-wspierające dla osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych w społeczności lokalnej;
- 2) wykorzystać potencjał społeczności lokalnej w umacnianiu i ochronie zdrowia poszczególnych osób i ich rodzin;
- 3) uczestniczyć w programach i działaniach zdrowotnych podejmowanych przez różne organizacje pozarządowe;
- 4) współpracować z władzami gminy, samorządem lokalnym i organizacjami pozarządowymi w aktywizowaniu grup zależnych od pomocy;
- 5) określić zapotrzebowanie na różnego typu formy pomocy społecznej;
- 6) wskazać źródła pomocy;
- 7) przedstawić pacjentowi lub jego rodzinie ofertę pomocy instytucjonalnej;
- 8) diagnozować funkcjonowanie systemu pomocy społecznej;
- 9) współdziałać w zespole na rzecz rozwiązywania sytuacji trudnych;
- 10) prowadzić doradztwo w zakresie rozwiązywania problemów zdrowotnych i społecznych;
- 11) inicjować współpracę z grupami samopomocy;
- 12) nawiązywać współpracę z instytucjami i organizacjami w celu poprawy sytuacji podopiecznego/rodziny.

3. Treści nauczania:

- 1) społeczeństwo, formy pomocy;
- 2) role i zadania organizacji pozarządowych;

- 3) społeczność lokalna - pojęcie i funkcje;
- 4) zadania społeczności lokalnych w zakresie zdrowia;
- 5) formy, metody i zakres działań zdrowotnych społeczności lokalnej (analiza wybranych inicjatyw);
- 6) program "Partnerstwo dla zdrowia" (dla konkretnej gminy) - zadania pielęgniarki;
- 7) integracja - działania społeczności lokalnych i grup samopomocy (osób chorych przewlekłe, niepełnosprawnych i ich rodzin).

MODUŁ IV. SOCJOLOGIA RODZINY Z ELEMENTAMI ANTROPOLOGII KULTURY

1. Cel modułu

- 1) poznanie podstawowych teorii rodziny i procesów w niej zachodzących;
- 2) zrozumienie zjawiska dysfunkcjonalności rodziny, jego przyczyn oraz skutków indywidualnych i społecznych;
- 3) poznanie podstawowych zagadnień dotyczących kultury i różnorodności kulturowej związanej z modelami małżeństwa i rodziny;
- 4) właściwa interpretacja kulturowego zróżnicowania zachowań zdrowotnych (od narodzin do opieki nad umierającym i jego rodziną).

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) rozpoznać zmiany zachodzące w funkcjonowaniu rodziny;
- 2) interpretować problemy opiekuńcze rodziny;
- 3) zaplanować pracę z rodziną w zależności od cyklu życia rodzinnego, sytuacji socjoekonomicznej i aktualnych problemów rodziny;
- 4) wyjaśnić różnice dotyczące opieki nad człowiekiem chorym w różnych środowiskach społeczno-kulturowych;
- 5) uwzględnić w planie pracy z rodziną obowiązujące w niej wzory kulturowe i systemy wartości.

3. Treści nauczania:

- 1) modele małżeństwa i rodziny;

- 2) socjologiczne teorie rodziny (strukturalno-funkcjonalna i systemowa);
- 3) zjawisko dezorganizacji rodziny - wieloproblemowość rodziny, zagrożenie rozpadem;
- 4) sytuacja socjoekonomiczna rodziny w Polsce;
- 5) zdrowotne problemy rodziny;
- 6) procesy integracji i dezintegracji kulturowej - kultura masowa;
- 7) agresja i nietolerancja jako mechanizmy zagrożenia ładu społecznego;
- 8) samoleczenie i samoopieka jako element kultury zdrowotnej wybranej społeczności;
- 9) formy i zróżnicowania kulturowe opieki nad człowiekiem chorym.

MODUŁ V. PROMOCJA ZDROWIA, EDUKACJA ZDROWOTNA W RODZINIE I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

1. Cel modułu

- 1) inicjowanie i uczestniczenie w pracy zespołowej nad opracowywaniem programów promocji zdrowia i programów profilaktycznych na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej;
- 2) szkolenie innych pracowników służby zdrowia w zakresie wprowadzania i realizowania programów promujących zdrowie oraz zapobiegających chorobom;
- 3) nadzorowanie programów realizowanych przez pielęgniarki rodzinne;
- 4) zorganizowanie ośrodka (punktu) informacyjno-doradczego w zakresie edukacji zdrowotnej;
- 5) opracowywanie materiałów informacyjnych dla potrzeb edukacji zdrowotnej.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) wyjaśnić treść pojęć: promocja zdrowia, edukacja zdrowotna, profilaktyka;
- 2) określić miejsce edukacji zdrowotnej w promocji zdrowia;
- 3) podać i porównać cele działań promocyjnych i edukacyjnych na różnych poziomach prewencji;
- 4) zastosować procedurę promocji w działaniu (model "PRECEDE-PROCEED");

- 5) współdziałać z przedstawicielami życia społecznego, instytucjami i organizacjami na rzecz promocji, edukacji zdrowotnej i profilaktyki chorób;
- 6) opracowywać i rozpowszechniać informacje dotyczące zachowań służących potęgowaniu zdrowia;
- 7) nauczać i pobudzać innych pracowników służby zdrowia do uczenia się, jak promować własne zdrowie i zdrowie innych ludzi;
- 8) opracowywać programy promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej dla rodziny i społeczności lokalnej;
- 9) rozwijać programy profilaktyczne redukujące czynniki ryzyka;
- 10) monitorować i dokonywać okresowej ewaluacji wdrażanych programów;
- 11) rozwijać własne umiejętności w zakresie sposobów prowadzenia edukacji zdrowotnej;
- 12) doradzać w zakresie wspierania zdrowia i przeciwdziałania jego zagrożeniom;
- 13) oceniać sytuację zdrowotną danej społeczności lokalnej;
- 14) określić przeszkody w działaniu służącym poprawie zdrowia jednostki oraz rodziny;
- 15) zorganizować ośrodek poradnictwa zajmujący się edukacją zdrowotną.

3. Treści nauczania:

- 1) miejsce edukacji zdrowotnej w promocji zdrowia, cele i zakres promocji zdrowia;
- 2) podstawowe założenia promocji zdrowia w programach: "Zdrowie 21" - 21 celów polityki zdrowotnej krajów członkowskich Światowej Organizacji Zdrowia, Narodowy Program Zdrowia, inne;
- 3) ogólnopolskie programy edukacyjne z zakresu promocji zdrowia;
- 4) modele promocji zdrowia;
- 5) planowanie interwencji w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej (model "PRECEDE-PROCEED"):
 - a) rozpoznawanie problemów zdrowotnych jednostki, grupy (rodziny), społeczności w aspektach: społeczno-epidemiologicznym, wychowawczym, administracyjno-organizacyjnym,
 - b) definiowanie problemów w aspekcie medycznym promocji zdrowia, edukacji zdrowotnej,

- c) proces rozwiązywania problemów dla poprawy zdrowia;
- 6) rodzaj działań w promocji zdrowia, edukacji zdrowotnej, profilaktyce chorób;
- 7) poradnictwo w zakresie zdrowia - pojęcie poradnictwa, odmiany poradnictwa, radzenie, doradzanie, udzielanie porad;
- 8) poradnictwo, doradztwo jako element współpracy z rodziną i środowiskami lokalnymi na rzecz zdrowia;
- 9) siedliskowy wymiar promocji zdrowia - promocja zdrowia na poziomie społeczności lokalnej;
- 10) programy edukacji zdrowotnej w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób;
- 11) wsparcie społeczne jako element promocji zdrowia, tworzenie sieci wsparcia społecznego.

MODUŁ VI. PIELĘGNIARSTWO RODZINNE

1. Cel modułu

- 1) omówienie wybranych teorii pielęgnowania i ich znaczenie dla pielęgniarstwa rodzinnego;
- 2) dobranie odpowiednich elementów teorii pielęgnowania do aktualnego stanu zdrowia rodziny;
- 3) poszukiwanie wiedzy z teorii pielęgnowania mającej istotne znaczenie dla pielęgniarstwa rodzinnego.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) określić podobieństwa i różnice leżące u podstaw poszczególnych teorii pielęgnowania;
- 2) omówić znaczenie wybranego modelu lub teorii dla pielęgniarstwa rodzinnego;
- 3) omówić rolę i zadania pielęgniarki w procesie pielęgnowania opartym na założeniach wybranego modelu pielęgnowania;
- 4) dobrać model pielęgnowania do wybranej sytuacji zdrowotnej rodziny;
- 5) inspirować ludzi, rodziny do bardziej aktywnego współuczestniczenia na rzecz zdrowia oraz tworzenia sieci wsparcia.

3. Treści nauczania:

- 1) holistyczna koncepcja człowieka;

- 2) filozofia pielęgniarstwa rodzinnego i perspektywy jego rozwoju:
 - a) filozofia przemian we współczesnym pielęgniarstwie,
 - b) współczesna koncepcja roli pielęgniarki i pacjenta,
 - c) rodzaje relacji pielęgniarka - pacjent; pielęgniarka - rodzina,
 - d) rodzina jako "pacjent";
- 3) istota opieki pielęgniarstwiej i roli pielęgniarki rodzinnej w wybranych teoriach pielęgnowania:
 - a) filozofia i teoria humanistycznej opieki (filozofia troski) Jean Watson,
 - b) teoria deficytu samoopieki D. Orem; teoria troski, teoria deficytu opieki, teoria systemów pielęgnowania,
 - c) teoria kulturowej opieki pielęgniarstwiej M. Leininger,
 - d) teoria podejścia systemowego B. Neuman (szczególna rola modelu na rzecz promocji zdrowia i zdrowia rodziny),
 - e) model systemu otwartego I. M. King;
- 4) pielęgniarstwo rodzinne wobec problemów wsparcia.

MODUŁ VII. ZAAWANSOWANA OPIEKA PIEŁĘGNIARSKA W WYBRANYCH PROBLEMACH ZDROWOTNYCH

1. Cel modułu

- 1) omówienie problemów zdrowotnych najczęściej występujących w rodzinie;
- 2) planowanie, koordynowanie i nadzorowanie opieki nad rodziną, sprawowanej przez pielęgniarki rodzinne;
- 3) sprawowanie bezpośredniej opieki w wybranych trudnych sytuacjach zdrowotnych i społecznych;
- 4) prowadzenie doradztwa w zakresie rozwiązywania problemów pielęgnacyjnych i zdrowotnych;
- 5) udzielanie niezbędnego wsparcia i pomocy członkom zespołu w zakresie aktywizowania rodziny na rzecz ochrony własnego zdrowia.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) rozpoznać problemy zdrowotne i społeczne pacjentów i ich rodzin;
- 2) ustalić czynniki zagrożenia tkwiące w rodzinie i środowisku lokalnym;
- 3) zaplanować bezpośrednie działania w stosunku do pacjenta i jego rodziny;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Rodzinnego dla Pielęgniarek**

- 4) kształtować wśród pielęgniarek rodzinnych umiejętność doradzania w sytuacji trudnej;
- 5) koordynować i monitorować pracę zespołu pielęgniarek rodzinnych;
- 6) współdziałać na rzecz tworzenia sieci wsparcia społecznego;
- 7) doradzać sposoby rozwiązywania problemów pielęgnacyjnych, zdrowotnych i społecznych;
- 8) udzielać niezbędnego wsparcia i pomocy członkom zespołu w aktywizowaniu rodziny na rzecz potęgowania zdrowia;
- 9) omówić elementy i strukturę środowiskowej opieki psychiatrycznej;
- 10) określić miejsce pielęgniarki rodzinnej w psychiatrii środowiskowej;
- 11) wskazać miejsce i rolę rodziny w zapobieganiu zaburzeniom psychicznym;
- 12) uzasadnić znaczenie rodziny w procesie opieki i samoopieki w leczeniu i rehabilitacji w różnych sytuacjach zdrowotnych i społecznych;
- 13) wykonywać ćwiczenia rehabilitacyjne w wybranych schorzeniach układu krążenia i układu oddechowego;
- 14) współpracować z rehabilitantem w doborze ćwiczeń, w tym w przypadku porażen spastycznych, przykurczy;
- 15) uczyć pacjenta i jego rodzinę samodzielnego wykonywania ćwiczeń;
- 16) udzielać porad w zakresie podstawowych ćwiczeń, zabezpieczających przed wtórnymi zmianami ograniczającymi sprawność fizyczną;
- 17) dostosować rodzaj i zakres działań pielęgnacyjnych do rodzaju sytuacji w zakresie opieki terminalnej.

3. Treści nauczania:

- 1) opieka pielęgniarska nad osobami starszymi:
 - a) miejsce i rola człowieka starego w rodzinie i społeczeństwie (relacje człowiek stary- rodzina),
 - b) potrzeby człowieka starego w zakresie czynności życia codziennego,
 - c) wybrane problemy promocji zdrowia osób starszych (program profilaktyki geriatrycznej, skala pomiaru aktywności),
 - d) edukacja zdrowotna osób starszych ze szczególnym uwzględnieniem aktywnego trybu życia, nawyków

- żywieniowych, wydolności i sprawności fizycznej oraz psychicznej,
- e) pielęgnowanie chorych z zespołem otępiennym - pierwotne zespoły otępienne (definicja, typowe objawy),
 - f) problemy rodziny pacjenta z chorobą Alzheimera,
 - g) wspieranie potencjału pacjenta i rodziny - asystowanie, aktywizowanie, motywowanie, nauczanie, doradzanie, podtrzymywanie;
- 2) zaawansowane problemy pielęgnacyjno-opiekuńcze chorych cierpiących fizycznie i psychicznie (aspekty bólu):
- a) patomechanizm bólu (bóle nowotworowe),
 - b) czynniki rakotwórcze w świetle najnowszych badań,
 - c) metody wczesnej diagnostyki,
 - d) standardy postępowania pielęgniarki rodzinnej w profilaktyce i wczesnym wykrywaniu chorób nowotworowych (z zastosowaniem klucza Linera),
 - e) ogólne zasady leczenia bólu u dzieci i dorosłych,
 - f) pielęgnowanie pacjentów w ramach hospicjum i w warunkach domowych,
 - g) znaczenie prowadzenia obserwacji i dokumentacji objawów bólu,
 - h) rola pielęgniarki w farmakologicznej i psychoterapeutycznej walce z bólem,
 - i) rola wsparcia społecznego;
- 3) rodzina w obliczu śmierci i samobójstwa:
- a) psychospołeczne czynniki ryzyka samobójstw,
 - b) rola pielęgniarki wobec rodziny z chorym umierającym,
 - c) problemy i oczekiwania ludzi umierających oraz ich rodzin,
 - d) opieka paliatywna w warunkach domowych,
 - e) opieka nad rodziną osieroconą (fazy żałoby);
- 4) zaawansowane problemy zdrowotne (problemy opieki) pacjentów z chorobami układu krążenia:
- a) czynniki ryzyka chorób układu krążenia,
 - b) procedury postępowania pielęgniarki rodzinnej we wczesnym wykrywaniu chorób układu krążenia,
 - c) programy promocji zdrowia, edukacja zdrowotna, profilaktyka,
 - d) postępowanie z chorym w stanach zagrożenia życia z przyczyn kardiologicznych,
 - e) pielęgnowanie pacjenta w warunkach domowych ze stymulacją wewnętrzną stałą,

- f) problemy opieki nad pacjentami z przewlekłą niewydolnością krążenia,
- g) proces pielęgnowania pacjenta po przebytych zawale mięśnia sercowego;
- 5) zaawansowane problemy pacjentów w przypadku schorzeń neurologicznych:
 - a) problemy opiekuńcze chorych ze schorzeniami centralnego układu nerwowego i schorzeniami naczyniopochodnymi,
 - b) problemy zdrowotne i społeczne rodzin pacjentów ze stwardnieniem rozsianym; epidemiologia schorzenia, czynniki wyzwalające i nasilające objawy chorobowe,
 - c) udział pielęgniarki w rozpoznawaniu i prowadzeniu edukacji zdrowotnej pacjentów ze stwardnieniem rozsianym i z zespołem korzeniowym,
 - d) problemy psychiczne i społeczne pacjentów i ich rodzin po operacjach neurologicznych,
 - e) problemy zdrowotne pacjentów po udarze mózgu - patomechanizm powstawania udaru, przygotowanie i aktywizowanie pacjenta i jego rodziny do samoopieki i samopielęgnacji,
 - f) zapotrzebowanie na wsparcie społeczne;
- 6) zaawansowane problemy zdrowotno-pielęgnacyjne pacjentów leczonych chirurgicznie:
 - a) przygotowanie pacjentów i ich rodzin do planowanego zabiegu chirurgicznego (rola pielęgniarki rodzinnej),
 - b) pielęgnowanie w warunkach domowych pacjentów po leczeniu chirurgicznym wybranych schorzeń narządu ruchu, jamy brzusznej, tarczycy, nerek i dróg moczowych, piersi i narządów rodnych,
 - c) zasady pielęgnowania osób z owrzodzeniami żyłakowatymi kończyn dolnych,
 - d) profilaktyka powikłań po zabiegach chirurgicznych,
 - e) przygotowanie pacjenta i jego rodziny do samoopieki i samopielęgnacji;
- 7) opieka pielęgniarska w psychiatrii środowiskowej:
 - a) definicja psychiatrii środowiskowej,
 - b) cele działania psychiatrii środowiskowej,
 - c) rozpoznawanie i ocena potrzeb pacjentów psychicznie chorych, wykrywanie czynników podnoszących ryzyko zachorowań (rola pielęgniarki),

- d) założenia organizacyjne i realizacja psychiatrii środowiskowej,
 - e) terapia systemowa jako wybrany model pracy zespołu terapeutycznego,
 - f) miejsce i rola pielęgniarki rodzinnej w psychiatrii środowiskowej;
- 8) problemy zdrowotne i społeczne osób oraz rodzin uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychotropowych:
- a) podstawowe pojęcia, definicje uzależnień,
 - b) mechanizmy uzależnień: uwarunkowania biologiczne, psychologiczne, społeczne, kulturowe i ekonomiczne,
 - c) problemy rodziny osoby uzależnionej od alkoholu,
 - d) profilaktyka uzależnień,
 - e) rola rodziny w profilaktyce i terapii uzależnień,
 - f) krajowy program promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień od alkoholu i środków uzależniających;
- 9) zaawansowane problemy zdrowotne pacjentów z chorobami układu oddechowego:
- a) różnicowanie problemów pielęgnacyjnych oraz ich rozwiązywanie u pacjentów z ostrą i przewlekłą niewydolnością oddechową,
 - b) pielęgnowanie pacjentów z astmą oskrzelową w warunkach domowych,
 - c) udział rodziny w rozwiązywaniu problemów pielęgnacyjnych pacjentów z gruźlicą płuc;
- 10) zaawansowane problemy zdrowotne u pacjentów z chorobami nerek:
- a) pielęgnowanie pacjentów z przewlekłą niewydolnością nerek,
 - b) standard opieki nad pacjentem dializowanym w domu,
 - c) udział pielęgniarki rodzinnej w opiece nad pacjentem przygotowywanym do przeszczepu nerek i po przeszczepie - jakość opieki;
- 11) zaawansowane problemy zdrowotne pacjentów z chorobami przewodu pokarmowego:
- a) proces pielęgnowania pacjenta z chorobą wrzodową żołądka i dwunastnicy, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zdrowotnej pacjenta i jego rodziny w zakresie postaw i zachowań dotyczących samopielęgnacji i samoopieki,
 - b) proces pielęgnowania pacjenta z marskością wątroby, wirusowym zapaleniem wątroby,

- c) profilaktyka chorób nowotworowych układu pokarmowego;
- 12) zaawansowane problemy zdrowotne i społeczne pacjentów z chorobami tkanki łącznej:
 - a) postawy pacjentów wobec reakcji bólowych i zniekształceń prowadzących do inwalidztwa,
 - b) edukacyjna rola pielęgniarki w kształtowaniu aktywnej postawy pacjentów z chorobami tkanki łącznej,
 - c) problemy pielęgnacyjne pacjentów z reumatoidalnym zapaleniem stawów, zeszywniającym zapaleniem stawów kręgosłupa i ich rozwiązywanie w warunkach domowych;
- 13) problemy zdrowotno-pielęgnacyjne u chorych z chorobami układu krwiotwórczego:
 - a) opieka pielęgniarska nad pacjentem z białaczką o przebiegu przewlekłym, ze szczególnym uwzględnieniem roli edukacyjnej pielęgniarki,
 - b) problemy pielęgnacyjne pacjentów ze skazami oraz ich rozwiązywanie w warunkach domowych;
- 14) problemy zdrowotne pacjentów z chorobami układu dokrewnego i przemiany materii - zaawansowana opieka pielęgniarska w chorobach ostrych i przewlekłych z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych;
- 15) pacjent przewlekłe chory - problemy opieki:
 - a) sytuacja życiowa pacjenta i rodziny w przypadku choroby przewlekłej,
 - b) psychospołeczne aspekty chorób przewlekłych,
 - c) przygotowanie pacjenta i jego rodziny do życia z chorobą przewlekłą; przygotowanie pacjenta do samoopieki, a jego rodziny do sprawowania opieki nieprofesjonalnej;
- 16) problemy zdrowotne i społeczne pacjentów wymagających rehabilitacji środowiskowej (w warunkach domowych):
 - a) rehabilitacja - cele i zadania,
 - b) metody postępowania w rehabilitacji,
 - c) formy organizowania rehabilitacji środowiskowej,
 - d) przykłady rehabilitacji kompleksowej w wybranych jednostkach chorobowych: rehabilitacja chorych po urazach kręgosłupa i rdzenia kręgowego, usprawnianie chorych po udarach mózgu, rehabilitacja w chorobach układu krążenia, rehabilitacja w chorobach układu oddechowego, rehabilitacja osób z wybranymi schorzeniami reumatycznymi,
 - e) czynniki fizykalne w profilaktyce chorób metabolicznych, układu krążenia i oddechowego;

- 17) dzieci specjalnej troski w rodzinie - problemy pielęgnacyjne i zdrowotne:
 - a) zagrożenia zdrowotne w rodzinie związane z działaniem stresu (przeciążenie fizyczne i psychiczne),
 - b) zadania pielęgniarki w kompleksowej opiece nad dzieckiem specjalnej troski w warunkach domowych (z mózgowym porażeniem dziecięcym, zespołem złego wchłaniania),
 - c) ostre i przewlekłe zaburzenia w odżywianiu u dzieci (przyczyny, objawy, rola pielęgniarki),
 - d) wybrane stany nagłe w pediatrii;
- 18) wybrane problemy zdrowotne i społeczne opieki nad kobietą i rodziną:
 - a) opieka prenatalna w Polsce,
 - b) psychologiczny, biologiczny i społeczny aspekt rodzicielstwa,
 - c) problemy okresu przekwitania,
 - d) sytuacje kryzysowe w rodzinie - przemoc w rodzinie,
 - e) problemy wykorzystywania seksualnego kobiet;
- 19) zagrożenia zdrowia i życia dzieci i młodzieży w rodzinie:
 - a) zespół dziecka maltretowanego oraz wykorzystywanego seksualnie - rola i postępowanie pielęgniarki,
 - b) zagadnienia psychoprophylaktyki i wybrane metody psychoterapii w praktyce pielęgniarki rodzinnej.

VI. Kwalifikacje kadry dydaktycznej

1. Organizator kształcenia zapewnia w przedmiotowej dziedzinie kształcenia wykładowców posiadających:

- 1) tytuł naukowy profesora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;
- 2) stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;
- 3) stopień naukowy doktora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów.

2. Wykładowcami mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w dziedzinie będącej przedmiotem specjalizacji, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniają co najmniej jeden z warunków:

- 1) posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa;
- 2) posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego lub w dziedzinie pokrewnej;

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Rodzinnego dla Pielęgniarek

- 3) posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie medycyny odpowiadającą dziedzinie pielęgniarstwa będącej przedmiotem specjalizacji;
- 4) posiadają ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień.